

**ЗІГМУНД ФРОЙД УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНА
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ДИСЦИПЛІН**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою університету

Протокол №10 від
«11» червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФЕНОМЕНОЛОГІЯ В ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

Освітній рівень: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

Спеціальність: С4 Психологія

Освітньо-професійна програма "Психологія"

Статус дисципліни: вибіркова

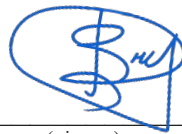
Форма навчання: денна

<u>Форма навчання</u>	<u>Курс</u>	<u>Семестр</u>	<u>Лекції (год.)</u>	<u>Практичні (год.)</u>	<u>Самостійна робота студента (год.)</u>	<u>Разом (год.)</u>	<u>Залік (сем.)</u>
<u>Денна</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>20</u>	<u>14</u>	<u>56</u>	<u>90</u>	<u>3</u>

Робоча програма розроблена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів в галузі С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини», Спеціальність: С4 Психологія, затвердженої вченою радою ЗФУУ (протокол № 10 від «11» червня 2025 року).

Програму навчальної дисципліни розробив:

кандидат філософських наук,
доцент кафедри
загальноосвітніх дисциплін

(підпис)

Є. Буцикін

Робочу програму обговорено та затверджено на засіданні кафедри психології

Протокол № 9 від “21” травня 2025 року

Завідувачка кафедри
загальноосвітніх дисциплін

(підпис)

Т. Швидченко

Гарант ОПП «Психологія»

(підпис)

І. Клименко

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), “__” _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), “__” _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), “__” _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), “__” _____ 20__ р., протокол №__

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	
Кількість кредитів - 3	Галузь знань – С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»	Статус дисципліни вибіркова Мова навчання Українська	
Змістових модулів - 2	Спеціальність: С4 Психологія Освітньо-професійна програма «Психологія»	Рік підготовки	
		2-й	
		Семестр	
			3-й
Загальна кількість кредитів/годин - 3/90		Лекції (год.)	
		20	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 2 год.;	Ступень вищої освіти - Бакалавр	Практичні(год.)	
		14	
		Самостійна робота(год.)	
		56	
		Всього	
		90	
		Вид контролю	
			Залік

2.1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Феноменологія в психології та психотерапії» є формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про феноменологічний підхід як метод дослідження та практики, розкриття його значення для розуміння суб'єктивного досвіду особистості, а також оволодіння навичками застосування феноменологічних принципів у психологічній діагностиці, консультуванні та психотерапії.

Цей курс спрямований на розвиток здатності бачити й описувати психологічні явища «зсередини» — через призму переживань та досвіду людини, що є ключовим для гуманістично орієнтованої психології та сучасних психотерапевтичних практик.

2.2. Завдання вивчення дисципліни.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «Феноменологія в психології та психотерапії» є:

- Ознайомлення здобувачів освіти з теоретичними засадами феноменології та її місцем у сучасній психології й психотерапії.
- Формування розуміння феноменологічного методу як способу дослідження суб'єктивного досвіду та внутрішнього світу особистості.
- Розвиток навичок опису та аналізу психологічних явищ з позиції «живого переживання» без попередніх інтерпретацій чи упереджень.

- Засвоєння принципів феноменологічної психотерапії та їх застосування у практиці психологічного консультування й психокорекції.
- Формування професійної компетентності у використанні феноменологічного підходу для роботи з клієнтами, що потребують глибшого розуміння власного досвіду.
- Інтеграція феноменологічних знань із гуманістичною та екзистенційною традиціями в психології.

2.3. Передумови для вивчення дисципліни.

Для ефективного засвоєння матеріалу студент повинен володіти знаннями, уміннями та навичками, отриманими під час вивчення таких курсів:

Пререквізити:

- Філософія — забезпечує розуміння феноменологічних засад та методологічних принципів.
- Загальна психологія — формує базові знання про психічні процеси, стани та властивості особистості.
- Психологія особистості — дає уявлення про структуру та розвиток особистості, що є основою для феноменологічного аналізу.
- Соціальна психологія — розкриває закономірності взаємодії особистості з соціальним середовищем.
- Клінічна психологія та патопсихологія — дають знання про психічні розлади та їх прояви, що дозволяє застосовувати феноменологічний підхід у клінічному контексті.

Постреквізити: (дисципліни, що вивчаються після курсу)

Після опанування дисципліни «Феноменологія в психології та психотерапії» студенти отримують базові знання та навички, необхідні для подальшого вивчення і практичного застосування в таких курсах:

- Психодіагностика — дисципліна, що вивчає методи та інструменти психологічного тестування й оцінки індивідуально-психологічних особливостей людини.
- Основи нейрокорекції — курс, спрямований на засвоєння методів корекції та розвитку психічних функцій на основі знань про роботу нервової системи.
- Основи психофармакології — дисципліна, що досліджує вплив лікарських препаратів на психіку та поведінку людини, їх застосування у психіатрії та психотерапії.

3. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Теоретичні засади феноменології

Тема 1. Феноменологія як філософський метод: витоки та основні принципи

Феноменологія виникла на початку XX століття у працях Едмунда Гуссерля як метод дослідження свідомості та досвіду. Її головна ідея полягає у

«поверненні до самих речей», тобто до безпосереднього переживання явищ. Основним принципом є опис досвіду без попередніх теоретичних схем чи пояснень. Феноменологія заклала підґрунтя для багатьох напрямів сучасної психології та психотерапії.

Тема 2. Феноменологічний підхід у психології: опис досвіду та свідомості

У психології феноменологія використовується для аналізу суб'єктивного досвіду людини. Вона акцентує увагу на тому, як людина переживає власні думки, емоції та події, а не на зовнішніх поясненнях. Такий підхід дозволяє зрозуміти унікальність кожної особистості та її внутрішній світ. Він став основою для гуманістичної та екзистенційної психології.

Тема 3. Феноменологія та екзистенційна психологія: спільні ідеї та відмінності

Екзистенційна психологія спирається на феноменологію, адже обидва підходи досліджують досвід людини «зсередини». Спільними є увага до свободи, вибору, смислу життя та автентичності. Водночас екзистенційна психологія більше зосереджується на проблемах буття, смерті, ізоляції та відповідальності. Феноменологія ж виступає методологічною основою для опису цих переживань.

Тема 4. Феноменологічна психіатрія: розуміння психічних станів через досвід пацієнта

Феноменологічна психіатрія прагне описати психічні стани так, як їх переживає сам пацієнт. Вона відмовляється від редукціонізму, який пояснює психічні розлади лише біологічними чи соціальними чинниками. Такий підхід дозволяє краще зрозуміти внутрішній світ людини з психічними труднощами. Це сприяє більш гуманному та індивідуалізованому підходу до лікування.

Тема 5. Феноменологічний метод у гуманістичній психології (К. Роджерс, А. Маслоу)

Гуманістична психологія активно використовує феноменологічний метод для розуміння особистості. К. Роджерс наголошував на важливості «суб'єктивного світу клієнта» та безумовного прийняття його досвіду. А. Маслоу застосовував феноменологічний підхід у дослідженні самоактуалізації та потреб людини. Завдяки цьому гуманістична психологія стала орієнтованою на розвиток, свободу та унікальність кожної особистості.

Модуль 2. Практичне застосування феноменології у психотерапії

Тема 6. Феноменологія у психотерапії: принципи роботи з клієнтом

Феноменологічний підхід у психотерапії ґрунтується на уважному ставленні до досвіду клієнта без нав'язування інтерпретацій. Терапевт прагне зрозуміти внутрішній світ людини так, як вона його переживає. Основними принципами є емпатія, відкритість і прийняття унікальності кожної особистості. Такий підхід сприяє саморозкриттю клієнта та пошуку власних смислів.

Тема 7. Феноменологія та тілесність: досвід тіла у психології (М. Мерло-Понті)

М. Мерло-Понті розглядав тіло як головний спосіб присутності людини у світі. У феноменології тілесність не зводиться лише до фізіології, а розглядається як жива, переживана реальність. Через тілесний досвід людина сприймає себе та навколишній світ. Це відкриває нові можливості для психотерапії, де робота з тілом стає важливим шляхом до розуміння особистості.

Тема 8. Феноменологічний аналіз емоцій та переживань

Феноменологія пропонує описувати емоції так, як вони переживаються у моменті, без редукції до біологічних чи соціальних пояснень. Емоції розглядаються як спосіб відкриття світу та взаємодії з ним. Важливим є усвідомлення унікальності кожного переживання та його значення для особистості. Такий аналіз допомагає краще зрозуміти внутрішні ресурси людини та її автентичність.

Тема 9. Феноменологія і сучасні психотерапевтичні практики (екзистенційна, гештальт, енактивізм)

Феноменологічний підхід інтегрується у різні сучасні психотерапевтичні напрями. В екзистенційній терапії він допомагає досліджувати смисли життя та свободу вибору. У гештальт-терапії феноменологія проявляється у фокусі на «тут-і-зараз» та безпосередньому досвіді клієнта. У сучасних енактивістських підходах вона поєднується з ідеями тілесності та взаємодії зі світом.

Тема 10. Перспективи феноменології у психології та психотерапії: виклики та можливості

Феноменологія залишається актуальною завдяки своїй здатності глибоко описувати людський досвід. Сучасні виклики пов'язані з інтеграцією феноменології у міждисциплінарні дослідження та практику. Вона відкриває можливості для розвитку нових терапевтичних методів, орієнтованих на унікальність клієнта. Перспективним є поєднання феноменології з нейронауками, тілесними практиками та культурними дослідженнями.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

Назви змістовних модулів і тем практичних занять	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		л.	пр.	с.р.
Модуль 1. Теоретичні засади феноменології				
Тема 1. Феноменологія як філософський метод: витоки та основні принципи	10	2	2	6
Тема 2. Феноменологічний підхід у психології: опис досвіду та свідомості	10	2	2	6

Тема 3. Феноменологія та екзистенційна психологія: спільні ідеї та відмінності	10	2	2	6
Тема 4. Феноменологічна психіатрія: розуміння психічних станів через досвід пацієнта	10	2	2	6
Тема 5. Феноменологічний метод у гуманістичній психології (К. Роджерс, А. Маслоу)	9	2	1	6
Модуль 2. Практичне застосування феноменології у психотерапії				
Тема 6. Феноменологія у психотерапії: принципи роботи з клієнтом	9	2	1	6
Тема 7. Феноменологія та тілесність: досвід тіла у психології (М. Мерло-Понті)	8	2	1	5
Тема 8. Феноменологічний аналіз емоцій та переживань	8	2	1	5
Тема 9. Феноменологія і сучасні психотерапевтичні практики (екзистенційна, гештальт, енактивізм)	8	2	1	5
Тема 10. Перспективи феноменології у психології та психотерапії: виклики та можливості	8	2	1	5
Усього:	90	20	14	56

5. Тематика практичних занять з дисципліни

Тема 1. Феноменологія як філософський метод: витоки та основні принципи

- Аналіз основних ідей Е. Гуссерля та їх вплив на психологію.
- Обговорення принципу «повернення до самих речей».
- Практичне завдання: опис власного досвіду без інтерпретацій.
- Дискусія про значення феноменології для сучасних гуманітарних наук.

Тема 2. Феноменологічний підхід у психології: опис досвіду та свідомості

- Вправи на опис власних переживань у моменті («тут-і-зараз»).
- Аналіз прикладів феноменологічних досліджень у психології.
- Дискусія про відмінність між поясненням і описом досвіду.
- Практикум: складання феноменологічного опису емоційного стану.

Тема 3. Феноменологія та екзистенційна психологія: спільні ідеї та відмінності

- Порівняння феноменологічного та екзистенційного підходів.
- Аналіз понять свободи, вибору та смислу життя.
- Обговорення прикладів екзистенційних криз у житті людини.
- Практичне завдання: скласти схему «Феноменологія vs. Екзистенційна психологія».

Тема 4. Феноменологічна психіатрія: розуміння психічних станів через досвід пацієнта

- Аналіз прикладів опису психічних станів пацієнтів.
- Дискусія про значення суб'єктивного досвіду у психіатрії.
- Практикум: складання феноменологічного опису тривожного стану.
- Обговорення гуманістичного підходу до психічних розладів.

Тема 5. Феноменологічний метод у гуманістичній психології (К. Роджерс, А. Маслоу)

- Аналіз концепції «суб'єктивного світу клієнта» у К. Роджерса.
- Обговорення феноменологічних основ теорії самоактуалізації А. Маслоу.
- Практикум: моделювання діалогу терапевта з клієнтом у феноменологічному ключі.
- Дискусія про значення прийняття та емпатії у психотерапії.

Тема 6. Феноменологія у психотерапії: принципи роботи з клієнтом

- Обговорення принципів емпатії, прийняття та відкритості у феноменологічній терапії.
- Аналіз прикладів діалогу терапевта з клієнтом у феноменологічному ключі.
- Практикум: опис досвіду клієнта без інтерпретацій.
- Дискусія про значення «тут-і-зараз» у психотерапії.

Тема 7. Феноменологія та тілесність: досвід тіла у психології (М. Мерло-Понті)

- Ознайомлення з концепцією тілесності у феноменології М. Мерло-Понті.
- Практичні вправи на усвідомлення тілесного досвіду.
- Аналіз прикладів роботи з тілом у психотерапії.
- Дискусія про роль тілесності у формуванні самосприйняття.

Тема 8. Феноменологічний аналіз емоцій та переживань

- Практикум: опис власних емоційних переживань у моменті.
- Аналіз феноменологічних описів емоцій у літературі та психології.
- Дискусія про унікальність емоційного досвіду кожної людини.
- Обговорення значення емоцій як способу відкриття світу.

Тема 9. Феноменологія і сучасні психотерапевтичні практики (екзистенційна, гештальт, енактивізм)

- Порівняння феноменологічних принципів у різних психотерапевтичних школах.
- Аналіз прикладів роботи екзистенційної та гештальт-терапії.
- Практикум: вправи «тут-і-зараз» у гештальт-підході.
- Дискусія про інтеграцію феноменології у сучасні психотерапевтичні практики.

Тема 10. Перспективи феноменології у психології та психотерапії: виклики та можливості

- Обговорення сучасних викликів феноменологічного підходу.
- Дискусія про інтеграцію феноменології з нейронауками та тілесними практиками.
- Практикум: складання схеми «Можливості застосування феноменології у майбутньому».

- Аналіз перспектив розвитку феноменології у міждисциплінарних дослідженнях.

6. Тематика самостійних занять з дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Феноменологія як філософський метод: витоки та основні принципи 1. У чому полягає сутність феноменологічного методу Е. Гуссерля? 2. Як принцип «повернення до самих речей» вплинув на розвиток психології?	6
2	Тема 2. Феноменологічний підхід у психології: опис досвіду та свідомості 1. Чим відрізняється феноменологічний опис досвіду від його пояснення? 2. Яке значення має суб'єктивний досвід у психологічному дослідженні?	6
3	Тема 3. Феноменологія та екзистенційна психологія: спільні ідеї та відмінності 1. Які спільні риси феноменології та екзистенційної психології? 2. У чому полягають основні відмінності між цими підходами?	6
4	Тема 4. Феноменологічна психіатрія: розуміння психічних станів через досвід пацієнта 1. Як феноменологічна психіатрія описує психічні стани пацієнтів? 2. Чому важливо враховувати суб'єктивний досвід у психіатричній практиці?	6
5	Тема 5. Феноменологічний метод у гуманістичній психології (К. Роджерс, А. Маслоу) 1. Як К. Роджерс використовував феноменологічний метод у своїй терапії? 2. Яке місце феноменології у концепції самоактуалізації А. Маслоу?	6
6	Тема 6. Феноменологія у психотерапії: принципи роботи з клієнтом 1. Які принципи лежать в основі феноменологічної психотерапії? 2. Як феноменологічний підхід сприяє саморозкриттю клієнта?	6
7	Тема 7. Феноменологія та тілесність: досвід тіла у психології (М. Мерло-Понті) 1. Як М. Мерло-Понті трактував роль тілесності у феноменології? 2. Чому тілесний досвід є важливим для психології та психотерапії?	5
8	Тема 8. Феноменологічний аналіз емоцій та переживань 1. Як феноменологія описує емоції та їх переживання? 2. У чому полягає значення емоцій для розуміння внутрішнього світу людини?	5
9	Тема 9. Феноменологія і сучасні психотерапевтичні практики (екзистенційна, гештальт, енактивізм) 1. Як феноменологічні принципи інтегруються у гештальт-терапію? 2. У чому проявляється феноменологічний підхід в екзистенційній терапії?	5
10	Тема 10. Перспективи феноменології у психології та психотерапії: виклики та можливості 1. Які сучасні виклики стоять перед феноменологічним підходом?	5

	2. У яких напрямках можливий розвиток феноменології у майбутньому?	
Всього		56

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Феноменологія в психології та психотерапії» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- реферати, презентації;
- залік

8. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Феноменологія в психології та психотерапії» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	
40%	10%	40%	10%
Поточне оцінювання	Модульний контроль 1	Поточне оцінювання	Модульний контроль 2
Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (4 заняття, 4 теми – 4 оцінки). 2.Модульний контроль 1 проводиться на 4 занятті. Оцінка за Модульний контроль 1 виставляється на підставі виконання письмового завдання.		Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (4 заняття, 4теми – 4 оцінки). 2.Модульний контроль 2 проводиться на останньому практичному занятті. Оцінка за Модульний контроль 2 виставляється на підставі виконання письмового завдання.	

Усі форми контрольних заходів та критерії оцінювання здобувачів зазначенні в положенні університету про оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання

За шкалою університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	відмінно	A (відмінно)
85-89	добре	B (дуже добре)
75-84		C (добре)
65-74	задовільно	D (задовільно)

60-64		Е (достатньо)
35-59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1-34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1	Мультимедійний проектор	1-10
2	Проекційний екран	
3	Комунікаційне програмне забезпечення (Google Chrome, Firefox)	
4	Наявність доступу до мережі Інтернет	
5	Персональні комп'ютери, ноутбук.	
6	Комунікаційне програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять у режимі он-лайн (за необхідності)	
7	Комунікаційна навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	
8	Програмне забезпечення: ОС Windows	

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні:

1. Гуссерль Е. Ідеї до чистої феноменології та феноменологічної філософії. – Київ : Юніверс, 2020. – 412 с.
2. Мерло-Понті М. Феноменологія сприйняття. – Львів : Видавництво УКУ, 2019. – 520 с.
3. Роджерс К. Становлення особистості: Погляд на психотерапію. – Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 368 с.
4. Маслоу А. Мотивація і особистість. – Харків : Психологія, 2018. – 320 с.
5. Еріксон Е. Дитинство і суспільство. – Київ : Либідь, 2022. – 400 с.

Додаткові:

1. Колберг Л. Психологія морального розвитку. – Київ : Академвидав, 2019. – 280 с.
2. Піаже Ж. Психологія інтелекту. – Львів : Світ, 2020. – 256 с.
3. Фукс Т. Екзистенційна феноменологія та психіатрія. – Берлін : Springer, 2021. – 310 с.
4. Виготський Л.С. Проблеми розвитку психіки. – Київ : Освіта України, 2018. – 350 с.
5. Ялом І. Екзистенційна психотерапія. – Київ : Центр учбової літератури, 2022. – 480 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційний сайт Української спілки психотерапевтів — <https://www.usp.org.ua>

2. Професійний портал психологів України — <https://www.psychologist.org.ua>
3. Портал психологічних тренінгів та освітніх програм — <https://www.training.com.ua>
4. American Psychological Association (APA): *Training and Development Resources* — <https://www.apa.org>
5. ResearchGate – стаття «Феноменологічний метод і філософія психіатрії: історія та перспективи взаємодії» [researchgate.net](https://www.researchgate.net)
6. Наукові записки НаУКМА – «Феноменологічний метод і філософія психіатрії» (PDF) НаУКМА – Наукові записки ekmair.ukma.edu.ua
7. UM.co.ua – навчальні матеріали «Феноменологічна психологія, психіатрія і психотерапія» um.co.ua
8. Stanford Encyclopedia of Philosophy – стаття «Phenomenology» plato.stanford.edu (англомовний ресурс, фундаментальний огляд феноменології).
9. APA PsycNet – статті з феноменологічної психології та психотерапії psycnet.apa.org
10. SpringerLink – сучасні дослідження у феноменологічній психіатрії та психології link.springer.com